

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΝ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΚΑΙ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΝ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΤΟΜΟΣ ΤΡΙΑΚΟΣΤΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ
(1982-83)

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
ΣΥΝΤΑΞΙΣ: ΒΑΣΙΛΙΣΣΗΣ ΣΟΦΙΑΣ 4

MNHMH
ΔΙΝΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

Λίνος Πολίτης

ΛΙΝΟΣ Ν. ΠΟΛΙΤΗΣ
(1906-1982)

Στις 21 Δεκεμβρίου 1982 πέθανε στην Αθήνα, σε ηλικία 76 ετών, ο ομότιμος καθηγητής της Νεότερης Ελληνικής Φιλολογίας στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, και ακαδημαϊκός στην τακτική έδρα της Νεότερης Ελληνικής Φιλολογίας της Ακαδημίας Αθηνών, Λίνος Πολίτης*.

Ο Λίνος-Παναγιώτης Πολίτης γεννήθηκε στην Αθήνα στις 21 Σεπτεμβρίου 1906, τέταρτος γιος του Ν. Γ. Πολίτη και νεότερος αδελφός του Φώτου και του Γιώργου Πολίτη. Στην Αθήνα τέλειωσε και τις εγκύκλιες σπουδές του (Διδασκαλείον Μέσης Εκπαιδύσεως). Σπούδασε στη Φιλοσοφική Σχολή Α-

---

* Πολλά βιογραφικά και εργογραφικά στοιχεία αντλούνται, στη συνέχεια, από τα εξής δημοσιεύματα:

Δημοσιεύματα Λίνου Πολίτη ως το 1969, Θεσσαλονίκη 1969.

Λίνου Πολίτη, *Σπουδές-δράση-δημοσιεύματα*, Θεσσαλονίκη 1977.

Αφιέρωμα στον καθηγητή Λίνο Πολίτη, Θεσσαλονίκη 1979 [=1980], σσ. θ'-μζ'.

Εργογραφικά στοιχεία για την περίοδο Νοέμβριος 1979-τέλη του 1982 αντλούνται από χειρόγραφο κατάλογο που κρατούσε ο ίδιος ο Πολίτης.

Από τα δημοσιεύματα τρίτων για τον Πολίτη, που φάνηκαν ύστερα από τον θάνατό του σε εφημερίδες και περιοδικά (και που πρόκειται να συγκεντρωθούν και να εκδοθούν σε ειδικό τεύχος από τη Μακεδονική Καλλιτεχνική Εταιρεία «Τέχνη»), σημειώνω τα εξής: [Γ. Κεχαγιόγλου], Λίνος Πολίτης (1906-1982), *Αντί*, τεύχ. 222 (7.1.1983) 47.

Κ. Τρυπάνης και Γ. Π. Σαββίδης, Λίνος Πολίτης (επικήδειοι λόγοι), *Νέα Εστία*, ΝΖ', 113, τεύχ. 1333 (15.1.1983) 122-123.

Π. Σ. Πίστας, Μνήμη Λίνου Πολίτη, *Χάρτης*, τεύχ. 4 (Ιαν. 1983) 394-395.

Μ. Ανδρόνικος, Λίνος Πολίτης, *Το Βήμα της Κυριακής*, 13.2.1983.

Π. Μουλλάς-Π. Σ. Πίστας, Λίνος Πολίτης, *Διαγώνιος Δ'*, 4, τεύχ. 12 (Σεπτ.-Δεκ. 1982 [=Απρ. 1983]) 280-282.

Π. Σ. Πίστας, Λίνος Πολίτης, *Φιλολόγος*, τεύχ. 32 (Καλοκαίρι 1983) 173-174.

Χρειάζεται να μνημονευθεί, επίσης, η ύπαρξη παράλληλου, αδημοσίευτου υλικού, όπως εκείνο ειδικών ραδιοφωνικών εκπομπών (όπου ξεχωρίζει η εκπομπή των Π. Σ. Πίστα, Μ. Σαλιτιέλ και Β. Τοκατλίδου, «Επικαιρότητες στον χώρο της τέχνης», ΕΡΤ-2 Θεσσαλονίκης, 10.1.1983, επιμ. Γ. Κορδομενίδη) και εκδηλώσεων (όπως, π.χ., των Φίλων της Γενναδείου).

Για τη βοήθειά τους και το πληροφοριακό υλικό, ευχαριστώ θερμά τη Μαρία Πολίτη-Σακελλαριάδη, τον Παναγιώτη Πίστα, την Ελένη Τσαντσάνογλου και τον Βασίλη Φόρη.

θηνών (1922-1926): δύο από τους πανεπιστημιακούς δασκάλους του (μαζί με τον Χρήστο Καρούζο) τους θυμόταν και πολύ αργότερα, με ιδιαίτερο σεβασμό και αγάπη: στην εναρκτήρια ομιλία του στην Ακαδημία Αθηνών (1981) τιμά τον Νίκο Βέη, «άμεσο προκάτοχό» του στην Ακαδημία, και τον Σωκράτη Κουγέα, οδηγό των πρώτων επιστημονικών του αναζητήσεων.

Στο διάστημα των πανεπιστημιακών του σπουδών ο Πολίτης ενδιαφέρθηκε ενεργά και για ευρύτερα πνευματικά ζητήματα του καιρού του, παίρνοντας μέρος στις επιστημονικές, γλωσσικές και ιδεολογικές ζυμώσεις του φοιτητικού χώρου ως μέλος του διοικητικού συμβουλίου και πρόεδρος της προοδευτικής «Φοιτητικής Συντροφιάς» (1925-1926). Από τη δραστηριότητά του αυτή προέρχονται, άλλωστε, και τα πρώτα του δημοσιεύματα, σε ηλικία 19 και 20 ετών: η «Προκήρυξη της 'Φοιτητικής Συντροφιάς' για το 'Εθνικό Συνέδριο'», τον Απρίλιο του 1925, τα άρθρα του στην εφημερίδα *Φοιτητική Συντροφιά* και στο *Δελτίον Ακαδημαϊκού Ομίλου της Φιλοσοφικής Σχολής* (1926). Τα δημοσιεύματα αυτά εγκαινιάζουν τη γραπτή ενασχόλησή του με ζητήματα παιδείας, εκπαίδευσης και γλώσσας, ενασχόληση που συνεχίστηκε ως τον θάνατό του.

Τον Φεβρουάριο του 1927 πήρε το πτυχίο του, και τον Μάιο του 1929, ύστερα από επιτυχία του σε σχετικό διαγωνισμό, διορίστηκε επιμελητής στο Τμήμα χειρογράφων της Εθνικής Βιβλιοθήκης, που διευθυνόταν τότε από τον Σ. Β. Κουγέα: στη θέση αυτή εργάστηκε ως την εκλογή του στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, το 1948, με δύο διακοπές: τα χρόνια των σπουδών του στο εξωτερικό (1932-1935) και της υπηρεσίας του ως εφόρου αρχαιοτήτων στην Πάτρα (1943-1945).

Τον Ιούνιο του 1931 ο Πολίτης αναγορεύθηκε διδάκτορας της Φιλοσοφικής Σχολής Αθηνών με τη διατριβή του «Ελληνικά χειρόγραφα της σερβίδος βασιλίσσης Ελισάβετ» (εισηγητής Ν. Α. Βέης). Η διατριβή έμεινε ανέκδοτη στα ελληνικά, δημοσιεύτηκε όμως στα γερμανικά, στο περιοδικό *Byzantinoposlavica* (1930). Στα χρόνια 1930-1931 εγκαινιάζονται, ουσιαστικά, και τα βιβλιογραφικά, βιβλιολογικά, αρχειακά και παλαιογραφικά δημοσιεύματα του Πολίτη, που θα συνεχιστούν ως το τέλος της ζωής του.

Ύστερα από επιτυχία του σε σχετικό διαγωνισμό του Υπουργείου Παιδείας (Πρόγραμμα Γ. Παπανδρέου), έφυγε στην Ευρώπη, όπου ακολούθησε συμπληρωματικές σπουδές σε μεγάλα επιστημονικά κέντρα του Μεσοπολέμου, στο Μόναχο, το Βερολίνο και το Παρίσι (Ιούνιος 1932-Σεπτέμβριος 1935): πέντε εξάμηνα στο Μόναχο, και από ένα στο Βερολίνο και το Παρίσι. Παράλληλα, επιχείρησε μια σειρά από εκπαιδευτικά ταξίδια στην Ιταλία, Ελβετία, Γαλλία, Αγγλία, κ.α. (καταλόγους, οδηγούς και άλλα τεκμήρια των νεανικών αυτών αρχαιολογικών και καλλιτεχνικών του εμπειριών είχε κρατήσει ως τα τελευταία του χρόνια). Κατά τις σπουδές του αφιερώθηκε κυρίως στη μελέτη

της κλασικής αρχαιολογίας, ταυτόχρονα όμως παρακολούθησε και μαθήματα κλασικής και βυζαντινής φιλολογίας.

Ο ίδιος ο Πολίτης συνοψίζει, αργότερα, στο Υπόμνημά του προς την Ακαδημία (1977), τους στόχους και τις εμπειρίες των σπουδών του στο εξωτερικό, ως εξής: «...μολονότι οι προηγούμενες ασχολίες μου αναφέρονταν σε θέματα της νέας ελληνικής φιλολογίας και της παλαιογραφίας, αποφάσισα να αφιερωθώ στη σπουδή της κλασικής αρχαιολογίας, για την οποία αισθανόμουν παράλληλα πάντοτε ισχυρή κλίση [...]. Στις σπουδές μου στη Γερμανία και στους Γερμανούς δασκάλους μου οφείλω πολλά. Και ιδιαίτερα η σπουδή της κλασικής αρχαιολογίας (με τον τρόπο μάλιστα που την ένωθε ο κατεξοχήν δάσκαλός μου E. Buschor) μου άνοιξε καινούργιους δρόμους και προοπτικές, που μου στάθηκαν αργότερα πολύτιμη εμπειρία για την ασχολία μου με τη φιλολογία και για την προσπέλαση προς τα έργα του έντεχνου λόγου».

Ο κύριος αρχαιολογικός προσανατολισμός των σπουδών του οδήγησε τον Πολίτη, αμέσως ύστερα από την επιστροφή του στην Ελλάδα, τον Οκτώβριο του 1935, να επιζητήσει την πρόσληψή του στην αρχαιολογική υπηρεσία. Οι επανειλημμένες αιτήσεις του έμειναν χωρίς αποτέλεσμα, αυτό όμως δεν τον εμπόδισε να πάρει μέρος, το 1938 και 1939, σε ανασκαφές στην Ικαρία. Ήδη από το 1936, άλλωστε, είχαν αρχίσει τα αρχαιολογικά δημοσιεύματά του, που συνεχίστηκαν ως το 1945, καθώς και οι τεχνοκριτικές του μελέτες και τα συγγενή σημειώματα σε περιοδικά και εφημερίδες, που συνεχίστηκαν ως πολύ αργότερα.

Γυρίζοντας το 1935 στην παλιά θέση του, του επιμελητή χειρογράφων της Εθνικής Βιβλιοθήκης, ξανάπιασε τις παλαιογραφικές και κωδικολογικές μελέτες του· το κύριο ενδιαφέρον του όμως, πάλι μέσω μιας «άλλης επιστήμης», της παλαιογραφίας (και της ενασχόλησής του με τα χειρόγραφα του Σολωμού), αρχίζει να στρέφεται εντονότερα προς τη νεοελληνική φιλολογία. Όπως σημειώνει και πάλι ο ίδιος στο Υπόμνημα: «...άρχισα να συνειδητοποιώ ότι εκείνο που περισσότερο με ενδιέφερε ήταν η νεότερη ελληνική φιλολογία ως επιστήμη αυτοτελής, ανεξάρτητη από την υποχρεωτική σύζευξη με τη βυζαντινή φιλολογία και τις βυζαντινές σπουδές γενικότερα. Και προς την κατεύθυνση αυτή έστρεψα πια την επιστημονική μου δραστηριότητα».

Πραγματικά, αν και η επιστημονική ενασχόληση του Πολίτη με θέματα της νεοελληνικής φιλολογίας άρχισε πολύ νωρίτερα, και πρώιμα (η πρώτη βιβλιοκρισία του, τον Μάρτιο του 1929, σημειώνει την αρχή της πάντοτε ζωηρής έλξης που αισθανόταν για ζητήματα μετρικής, και τα άρθρα του στη *Μεγάλη Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια*, 1929-1932, καλύπτουν και πρόσωπα, έργα και πράγματα της λογοτεχνίας μας από τον Διγενή Ακρίτη ως τον 19ο αιώνα, ενώ άλλα, μεταγενέστερα άρθρα και βιβλιοκρισίες του εξακολουθούν να φανερώνουν ομότροπα ενδιαφέροντα), μπορούμε να πούμε ότι ο νεοελληνιστής φι-

λόλογος Πολίτης αναδύθηκε κυρίως μέσα στα χρόνια 1936-1938, οπότε και αντιμετώπισε συστηματικότερα τα εκδοτικά προβλήματα των έργων της νεοελληνικής λογοτεχνίας, και ιδιαίτερα του Σολωμού.

Τον Ιούλιο του 1943 ο Πολίτης διορίστηκε έφορος αρχαιοτήτων της 6ης αρχαιολογικής περιφέρειας Πατρών, και έμεινε στη θέση αυτή ως τον Ιούλιο του 1945, οπότε, σύμφωνα με τη Συντακτική Πράξη 59/1945, ξαναγύρισε στην προηγούμενη θέση του, στην Εθνική Βιβλιοθήκη.

Τον Φεβρουάριο του 1948 εκλέχτηκε τακτικός καθηγητής στην έδρα της Νεότερης Ελληνικής Φιλολογίας στη Φιλοσοφική Σχολή Θεσσαλονίκης, έδρα που είχε μείνει κενή επί 13 χρόνια, από τον καιρό της αποχώρησης του πρώτου καθηγητή της, του Γιάννη Αποστολάκη, το 1935. Ο Πολίτης, στη θέση αυτή, δίδαξε επί 21 χρόνια (1948-1969) και διετέλεσε δύο φορές κοσμήτορας της Φιλοσοφικής Σχολής, το 1952-1953 και το 1961-1962.

Παραιτήθηκε τον Ιούνιο του 1969, όταν η δικτατορική κυβέρνηση επέβλε στα Πανεπιστήμια τον θεσμό του κυβερνητικού επιτρόπου, και τους λόγους της παραίτησής του τους εξήγησε σε επιστολή του στον τότε πρότανη Στ. Καψωμένο. Αν και είχε παραιτηθεί, παρέμεινε, πάντως, στη Θεσσαλονίκη, εμψυχώνοντας με το παράδειγμά του και την αδιάσπαστη επιστημονική δραστηριότητά του, τους συναδέλφους και μαθητές του· τεκμήριο της στενής αυτής σχέσης ήταν, λίγους μήνες αργότερα, τον Νοέμβριο του 1969, η σύνταξη, από μαθητές του, μιας πρώτης βιβλιογραφίας των εργασιών του (*Δημοσιεύματα Λίνου Πολίτη ως το 1969*, με 226 λήμματα). Ακριβώς δέκα χρόνια αργότερα, τον Νοέμβριο του 1979, το *Αφιέρωμα στον καθηγητή Λίνο Πολίτη* συμπλήρωνε την εργογραφία εκείνη (431 λήμματα)· παράλληλα, δύο μαθητές του και πάλι, ο Π. Μουλλάς και ο Π. Σ. Πίστας, συνόψιζαν εκεί, μεταξύ άλλων, και τη διδακτική του δραστηριότητα στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης:

«Στις πανεπιστημιακές του παραδόσεις, που διακρίνονταν για την ακρίβεια και τη συνεχή ενημέρωση, ο Λίνος Πολίτης αντιμετώπιζε (όπως και στις μελέτες του) τη νεοελληνική λογοτεχνία ως ενιαίο σύνολο από τα παλαιότερα έργα της ως τους νεώτερους συγγραφείς της και ως οργανικό κομμάτι της ευρωπαϊκής πνευματικής ιστορίας. Παράλληλα αναζητούσε τα «εθνικά» της χαρακτηριστικά σ' αυτό που ονόμαζε «παραδόση του νεοελληνικού λυρισμού». Η παρακολούθηση του «νήματος» της παράδοσης αυτής του επέτρεπε να περνάει με άνεση και ευαισθησία από τη δημοτική ποίηση, την κρητική λογοτεχνία και τον Σολωμό, στον Σικελιανό, τον Σεφέρη, τον Ελύτη και τον ελληνικό υπερρεαλισμό· ενώ δεν τον εμπόδιζε να αποτιμά σωστά άλλες μεγάλες μορφές της πνευματικής μας ζωής, όπως τον Ψυχάκη, και της λογοτεχνίας μας, όπως τον Κάλβο, τον Παλαμά και τον Καβάφη, ή τον Βιζυηνό και τον Παπαδιαμάντη, και να ερμηνεύει με αγάπη, ανεξάρτητα από το αν έγραφαν στη δημοτική ή την καθαρεύουσα, το έργο δημιουργών που είναι ή θεωρούνται «ελάσσονες».

Στα φροντιστηριακά του μαθήματα έδωσε ιδιαίτερη έμφαση στη φιλολογική ερμηνεία

των κειμένων, φρόντισε για τη σωστή διδασκαλία της δημοτικής (σε καιρούς που ήταν αποδιοπομπαία από όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης), και ασχολήθηκε με πλήθος θεμάτων που αφορούσαν την εκδοτική των παλαιών κειμένων, την παλαιογραφία, τη βιβλιογραφία και τη μετρική. Οργάνωσε επίσης με τους συνεργάτες του και με προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς μαθητές του πολλές ερευνητικές αποστολές. (Σε μια τέτοια παλαιογραφική αποστολή, τον Νοέμβριο του 1959, ανακάλυψε το μόνο πλήρες χειρόγραφο του Λεξικού του Φωτίου)».

Πρέπει να προστεθεί εδώ ότι ο Πολίτης ασκούσε τους πρωτοετείς στη σωστή χρήση της δημοτικής ήδη από τον πρώτο χρόνο της διδασκαλίας του· ότι δίδασκε νεότερους ποιητές (της «Γενιάς του 1930»), στην οποία άλλωστε ανήκε και ο ίδιος) ήδη από το 1950· ότι προώθησε στη διδασκαλία της νεοελληνικής φιλολογίας και της ελληνικής παλαιογραφίας πολλούς μαθητές, και αργότερα συνεργάτες του, που ανήκουν τώρα στο διδακτικό-ερευνητικό προσωπικό ελληνικών και ξένων πανεπιστημίων· ότι οι ερευνητικές αποστολές και εκδρομές που οργάνωσε κάλυψαν πολλούς ελληνικούς χώρους με παλαιογραφικό και αρχαιολογικό ενδιαφέρον (‘Αγιον Όρος, Δυτική Μακεδονία, Θεσσαλία, Κυκλάδες, κ.ά.)· ότι, τέλος, ήδη από το 1950, ενεργηποίησε φοιτητές του σε ζητήματα τέχνης, οργανώνοντας επιτυχημένες, και πρωτοποριακές για την εποχή, θεατρικές παραστάσεις έργων του Κρητικού Θεάτρου (*Ερωφίλη*, 1950: σκηνικά και κοστούμια Γιάννη Τσαρούχη, παραστάσεις στη Θεσσαλονίκη, Αθήνα, Κρήτη· *Θυσία του Αβραάμ*, 1951: σκηνικά και κοστούμια Σπ. Βασιλείου και Χρ. Λεφάκη, συνεργασία Μάνου Χατζιδάκι, παράσταση στη Θεσσαλονίκη).

Η μακρόχρονη παραμονή του Πολίτη στη Θεσσαλονίκη, που άρχισε το 1948, συμπίπτει και με τη γονιμότερη ίσως περίοδο της ζωής και του έργου του. Στα τριάντα σχεδόν χρόνια, ως τον Σεπτέμβριο του 1977, ο Πολίτης έδρασε, μέσα και έξω από το Πανεπιστήμιο, ως ενεργητικός καταλύτης της πνευματικής και καλλιτεχνικής ζωής του μακεδονικού χώρου.

Ιδρυτικό μέλος, μαζί με τους Μωρίς Σαλτιέλ, Γιάννη Τριανταφυλλίδη, Μιχάλη Τσιτσικλή και άλλους, της Μακεδονικής Καλλιτεχνικής Εταιρείας «Τέχνη», έμεινε πρόεδρος της επί 25 χρόνια (1951-1976). Κατά το διάστημα αυτό η «Τέχνη» λειτούργησε ως ακμαίος και υποδειγματικός οργανισμός, συγκεντρώνοντας ως μέλη της εκλεκτά στελέχη της πολιτιστικής ζωής της Θεσσαλονίκης, αλλά και πολλούς ανήσυχους νεότερους, και προσελκύνοντας αξίους συνεργάτες από όλη την Ελλάδα και το εξωτερικό. Μέσω της «Τέχνης» ο Πολίτης συνέβαλε αποφασιστικά, με ενεργητικότητα και με αμείωτο πάθος, στη διαμόρφωση και ανάπτυξη της καλλιτεχνικής και πνευματικής κίνησης στη Θεσσαλονίκη και στον υπόλοιπο βορειοελλαδικό χώρο. Με την αποχώρησή του από το διοικητικό συμβούλιο της εταιρείας, η «Τέχνη» τον ανακήρυξε ισόβιο επίτιμο πρόεδρό της, και οι δεσμοί της με τον Πολίτη συνεχίστηκαν ως

τον θάνατό του: μια από τις μέριμνες των τελευταίων ημερών του ήταν η γραπτή συμβολή του στο Λεύκωμα για τα τριάντα χρόνια της «Τέχνης» και οι επιστολικές πληροφορίες του για τις εκδηλώσεις και τη δράση της.

Από το 1952 χρονολογείται και η συμμετοχή του στη διεύθυνση της σύνταξης των *Ελληνικών* (Β' περίοδος, έκδοση της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών): αρχικά μαζί με τον Στ. Π. Κυριακίδη (από τον τ. 12, 1952-53, ως τον θάνατο του Κυριακίδη, τ. 18, 1964), κατόπιν μαζί με τον Ν. Π. Ανδριώτη (ως το τεύχ. 1 του τ. 23, 1970), αργότερα μαζί με τους Ν. Π. Ανδριώτη και Α. Ε. Βακαλόπουλο (ως το τεύχ. 2 του τ. 28, 1975) και, τέλος, μαζί με τους Ν. Π. Ανδριώτη, Α. Ε. Βακαλόπουλο και Μ. Β. Σακελλαρίου (ως το τεύχ. 2 του τ. 29, 1976). Στα 25 αυτά χρόνια, ο Πολίτης, μαζί με τα άλλα μέλη της σύνταξης του περιοδικού, κατόρθωσε όχι μόνο να συνεχίσει την παράδοση του παλαιότερου ομώνυμου, ιστορικού και φιλολογικού περιοδικού, που έβγαζαν οι πανεπιστημιακοί του δάσκαλοι Κ. Άμαντος και Σ. Β. Κουγέας, αλλά και να διευρύνει την εμβέλεια και τη σημασία των *Ελληνικών*, δημιουργώντας το αρτιότερο διεθνές «φιλολογικό, ιστορικό και λαογραφικό» περιοδικό της νεότερης Θεσσαλονίκης και ένα από τα σημαντικότερα στο είδος του ελληνικά και ξένα επιστημονικά περιοδικά. Η συμβολή του Πολίτη δεν περιορίστηκε στη συμμετοχή του στη σύνταξη, αλλά υλοποιήθηκε και σε μια σειρά επώνυμα δημοσιεύματα (άρθρα, σύμμικτα, βιβλιοκρισίες), πολλά επώνυμα και ανώνυμα σημειώματα (ειδήσεις, νεκρολογίες κτλ.) και ορισμένες εξαιρετικές συλλογικές προσπάθειες κριτικής βιβλιογραφίας.

Η δραστηριότητα του Πολίτη στη Θεσσαλονίκη συμπληρώνεται και με τη συμμετοχή του σε πολλά συμβούλια, επιτροπές και σωματεία. Στο Πανεπιστήμιο, υπήρξε για πολλά χρόνια μέλος διαφόρων συμβουλευτικών επιτροπών, του εφορευτικού συμβουλίου της Πανεπιστημιακής Βιβλιοθήκης και του εποπτικού συμβουλίου του Ινστιτούτου Ξένων Γλωσσών και Φιλολογιών, και πρόεδρος της Επιτροπής για τη διδασκαλία των ξένων γλωσσών στους φοιτητές. Από την ίδρυση του Ινστιτούτου Νεοελληνικών Σπουδών Μανόλη Τριανταφυλλίδη, το 1960, και όσον καιρό βρισκόταν στη Θεσσαλονίκη, ο Πολίτης ήταν μέλος του διοικητικού συμβουλίου του Ινστιτούτου και, για πολλά χρόνια, πρόεδρός του. Μέλος της Εταιρείας Μακεδονικών Σπουδών παρέμεινε ως τον θάνατό του.

Αλλά και έξω από τον βορειοελλαδικό χώρο, η επιστημονική, διδακτική και κοινωνική παρουσία και προσφορά του Πολίτη ήταν έντονη. Στα χρόνια 1961-1964 διετέλεσε αναπληρωματικό μέλος του Αρχαιολογικού Συμβουλίου. Τα Υπουργεία Παιδείας και Πολιτισμού-Επιστημών τον διόρισαν, πολλές φορές, μέλος σε διάφορες ειδικές επιτροπές (όπως, π.χ., τα τελευταία χρόνια, για τη «Νεοελληνική Γραμματική» του ΚΕΜΕ, για την προστασία του Αγίου Όρους, κ.α.). Στα χρόνια 1966-1969, 1974-1982 ήταν μέλος του διοικητι-

κού συμβουλίου του Μορφωτικού Ιδρύματος της Εθνικής Τραπέζης, επιφορτισμένος ειδικά με την εποπτεία του «Ιστορικού και Παλαιογραφικού Αρχείου» του Ιδρύματος, που κύριο έργο του έχει τη μικροφωτογράφιση αρχείων και συλλογών χειρόγραφων κωδίκων. Τον Ιούνιο του 1974, μαζί με τους Γ. Σεφέρη, Ι. Θ. Κακριδή και Μ. Παπαθωμόπουλο, ίδρυσε έναν ιδιωτικό οργανισμό για την έκδοση κειμένων της παλαιότερης φάσης της νεοελληνικής λογοτεχνίας (11ος-17ος αιώνας) σε έγκυρες φιλολογικές εκδόσεις, με τον τίτλο «Βυζαντινή και Νεοελληνική Βιβλιοθήκη». Ύστερα από τον θάνατο του Γ. Σεφέρη, η εκδοτική επιτροπή συμπληρώθηκε από τον Ν. Μ. Παναγιωτάκη και, κατόπιν, από τον Γ. Μ. Σηφάκη και τον Κ. Τσαντσάνογλου. Από το 1974 ως το 1980 στη σειρά αυτή, που ενισχύθηκε αρχικά από χορηγία του Ιδρύματος Ford και αργότερα από την Εθνική Τράπεζα και την Ακαδημία Αθηνών, δημοσιεύθηκαν τέσσερις αξιόλογες κριτικές εκδόσεις, και ορισμένες άλλες είναι υπό έκδοση. Η σειρά πήρε, το 1976, το βραβείο Γεωργίου Φωτεινού της Ακαδημίας Αθηνών.

Η παρουσία του Πολίτη σε επιστημονικά συνέδρια, συμπόσια και συγκεντρώσεις ήταν αξιοσημείωτη, ήδη από το 1932, οπότε δημοσιεύθηκε και η πρώτη ανακοίνωσή του, για τον *Γύπαρη*, στα Πρακτικά του 3ου Διεθνούς Συνεδρίου Βυζαντινών Σπουδών (Αθήνα). Ως το 1977 είχε πάρει μέρος, με εισηγήσεις και ανακοινώσεις, σε πολλά διεθνή συνέδρια, όπως, π.χ., στο 3ο, 9ο, 11ο, 13ο, 14ο και 15ο Βυζαντινολογικό, στο 1ο, 2ο και 4ο Κρητολογικό, στο 1ο Συνέδριο της Διεθνούς Εταιρείας Συγκριτικής Φιλολογίας (Fribourg, 1964), στο Συνέδριο της Association G. Budé (Παρίσι, 1968), στο 11ο Συνέδριο Ονοματολογικών Επιστημών (Σόφια 1972)· επίσης σε διεθνείς συγκεντρώσεις και συμπόσια για ειδικότερα θέματα: Βενετία (1963, 1973), Ρώμη (1969), Παρίσι (1974). Η διδακτική του δραστηριότητα δεν περιορίστηκε μόνο στη Θεσσαλονίκη. Ως το 1977, προσκεκλημένος από ξένα πανεπιστήμια και επιστημονικά ιδρύματα, είχε κάνει πολλές διαλέξεις, μαθήματα και σεμινάρια πάνω σε ζητήματα της νεοελληνικής φιλολογίας και της ελληνικής παλαιογραφίας: Παβία και Πίζα (1958), Πράγα (1959), Νεάπολη (1960), Μόναχο (1960, 1961), Βενετία (1963, 1969), Παρίσι (1969), Ουάσιγκτον (1974), Κατάνη (1975).

Η πάντοτε εγρήγορη διάθεση του Πολίτη για συμμετοχή στα κοινά τον οδήγησε σε ενεργητική συμμετοχή σε πολλές επιστημονικές εταιρείες και οργανώσεις. Εκτός από την Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών, ήταν μέλος της Αρχαιολογικής Εταιρείας, της Εταιρείας Βυζαντινών Σπουδών, της Association Internationale de Littérature Comparée, της Association Internationale des Etudes Byzantines, της Διεθνούς Εταιρείας Νεοελληνικών Σπουδών (1960, της οποίας είχε εκλεγεί και αντιπρόεδρος), αντεπιστέλλον μέλος του Σικελικού Ινστιτούτου Βυζαντινών και Νεοελληνικών Σπουδών του

Παλέρμου, κ.ά. Η εκπαιδευτική και επιστημονική του προσφορά τιμήθηκε με ελληνικές και ξένες διακρίσεις: σταυρός των Ταξιαρχών Γεωργίου του Α' και των Ταξιαρχών του Φοίνικος, σταυρός Β' τάξεως του αποστόλου και ευαγγελιστού Μάρκου (Πατριαρχείου Αλεξανδρείας), Commendatore του Τάγματος «Al merito della Repubblica Italiana».

Τον Σεπτέμβριο του 1977 ο Πολίτης έφυγε οικογενειακά από τη Θεσσαλονίκη και εγκαταστάθηκε οριστικά στην Αθήνα. Χωρίς να πάψει να διατηρεί τους ισχυρούς επιστημονικούς και φιλικούς δεσμούς με τη Θεσσαλονίκη και τους ανθρώπους της, στα τελευταία πέντε χρόνια της ζωής του στην Αθήνα αφιερώθηκε κυρίως σε ορισμένα από τα αγαπητά του ερευνητικά αντικείμενα (π.χ. τον Σολωμό και την παλαιογραφία), ξαναγυρίζοντας, ουσιαστικά, στη δύση της πάντοτε θαλερής ερευνητικής σταδιοδρομίας του, στον αρχικό χώρο της επιστημονικής του εργασίας, στο Τμήμα χειρογράφων της Εθνικής Βιβλιοθήκης.

Η εγκατάστασή του στην Αθήνα διευκόλυνε, πάντως, και άλλες δραστηριότητές του. Στην (απογευματινή) συνεδρία της 20ής Μαρτίου 1980 εκλέχτηκε τακτικό μέλος της Ακαδημίας Αθηνών στην έδρα της Νεότερης Ελληνικής Φιλολογίας. Ύστερα από έναν χρόνο, στις 19 Μαΐου 1981, έγινε η επίσημη υποδοχή του στην Ακαδημία, όπου ο Πολίτης διάβασε την εξαιρετική εναρκτήρια ομιλία του «Νεώτερες απόψεις για τη γέννηση και τη δομή του δεκαπεντασύλλαβου». Επί δυόμισι χρόνια μετείχε ενεργά στο ερευνητικό και άλλο έργο της Ακαδημίας, προσπαθώντας, με θάρρος και ήρεμη δύναμη, να ωφελήσει και το Ίδρυμα αυτό με την εργατικότητα, το ήθος, την ανιδιοτέλεια και την υπευθυνότητά του.

Παράλληλα, συνεργάστηκε δραστήρια και με άλλους ερευνητικούς φορείς, όπως το Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών (του οποίου συνεργάτης ήταν από το 1961) και το Μορφωτικό Ίδρυμα της Εθνικής Τραπέζης. Πήρε μέρος σε επιστημονικές εκδηλώσεις των ιδρυμάτων αυτών (όπως, π.χ., στην οργάνωση του Συνεδρίου του ΚΝΕ/ΕΙΕ «Το βιβλίο στις προβιομηχανικές κοινωνίες», Μάιος 1981) ή σε ερευνητικές τους αποστολές (όπως, π.χ., του Μορφωτικού Ιδρύματος στην Αίγυπτο, κ.ά.).

Το διδακτικό και επιστημονικό του ενδιαφέρον συνέχισε να φανερώνεται και έξω από τους χώρους αυτούς. Στα τελευταία τούτα χρόνια πήρε μέρος σε σεμινάρια παλαιογραφίας (π.χ. στη Θεσσαλονίκη), έκανε μαθήματα στο εξωτερικό ως επισκέπτης καθηγητής (π.χ. στην Αυστραλία), μετείχε σε διεθνή συνέδρια (π.χ. στο 5ο Κρητολογικό και το 16ο Βυζαντινολογικό το 1981, στο 2ο Κυπρολογικό το 1982) ή και σε συμπόσια με ευρύτερο ενδιαφέρον (π.χ. στο 1ο Συμπόσιο Ποίησης στην Πάτρα το 1981).

Ο ξαφνικός θάνατος τον βρήκε σε πλήρη νηφαλιότητα και πάνω στη στα-

θερά συνεχιζόμενη ακμή της ερευνητικής και συγγραφικής του δουλειάς.

Το συγγραφικό έργο του Πολίτη αριθμεί, στον γνωστό κατάλογο του *Αφιερώματος*, 431 λήμματα για την περίοδο 1925-Νοέμβριος 1979. Στην πραγματικότητα, ο αριθμός των δημοσιευμάτων του, κατά την περίοδο αυτή, είναι πολύ μεγαλύτερος: αρκετά λήμματα του καταλόγου περιλαμβάνουν περισσότερους από έναν τίτλους (π.χ. τα άρθρα του σε ελληνικές και ξένες εγκυκλοπαίδειες και λεξικά, τα ανώνυμα κριτικά σημειώματά του στο περιοδικό *Η Τέχνη στη Θεσσαλονίκη*, κ.ά.), ενώ δεν συναριθμούν τα επώνυμα και ανώνυμα σημειώματά του στους τόμους των *Ελληνικών*.

Εδώ αρκεί να συμπληρώσουμε, μερικά, την εικόνα του δημοσιευμένου έργου του, καταρτίζοντας έναν συμπληρωματικό κατάλογο με όσα κείμενά του δημοσιεύτηκαν από τον Νοέμβριο του 1979 ως τον θάνατό του, τον Δεκέμβριο του 1982. Τα στοιχεία που ακολουθούν στηρίζονται σε χειρόγραφο κατάλογο που κρατούσε, με τον τακτικό του τρόπο, ο ίδιος ο Πολίτης: η αρίθμηση των λημμάτων (μέσα σε αγκύλες) συνεχίζει την αρίθμηση του καταλόγου του *Αφιερώματος*, και η βιβλιογράφηση ακολουθεί τις συμβάσεις του καταλόγου αυτού· προστίθεται μόνο ένα λήμμα, ο αρ. [442], που δεν συμπεριλαμβάνεται στον χειρόγραφο κατάλογο.

1979

[432] Ύστερα από πενήντα χρόνια. «Λιολικά Γράμματα» 9 (1979) 237-238 [σύντομη ομιλία στη Χίο, 14 Οκτωβρίου 1979, για τα πενήντα χρόνια από τον θάνατο του Ψυχάρη].

[433] Εισαγωγή στο «Βαρδιάνος στα σπόρκα». Στο: «Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης. Είκοσι κείμενα για τη ζωή και το έργο του», πρόλ.-επιμ. Ν. Δ. Τριανταφυλλόπουλος. Αθ. 1979, Εκδόσεις των Φίλων, σσ. 237-244 [ανατύπ. από τον αρ. 315].

1980

[434] Συμπληρωματικό Υπόμνημα [προς την Ακαδημία Αθηνών]. Αθ. Ιαν. 1980. 8ο, σσ. 12 [συμπλήρωμα του αρ. 404].

[435] Ελληνική Παλαιογραφία. «Δελτίο της Εταιρείας Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού και Γενικής Παιδείας (Ιδρυτής: Σχολή Μωραΐτη)» 3 (1979) 101-104 [περίληψη μαθημάτων στην Εταιρεία Σπουδών].

[436] [Λίγα λόγια για τον Σπύρο Βασιλείου]. Στο: «Σπύρος Βασιλείου. 50 χρόνια αγάπης, 1930-1980. Αντίδωρο. Ένας πλανόδιος στη Θεσσαλονίκη». [Θεσσαλονίκη 1980], «Κοχλίας» [στο πρόγραμμα της έκθεσης στον «Κοχλία», που άνοιξε στις 13 Μαρτίου 1980].

[437] L'activité du Centre de Paléographie et d'Histoire de la Fondation Culturelle de la Banque Nationale de Grèce. Στο: «Actes du XVe

Congrès International d'Etudes Byzantines». I. Art et Archéologie. Αθ. 1979 (Instrumenta Studiorum), σσ. 123-125.

[438] Μεσσηνιακά χειρόγραφα. Στο: «Πρακτικά του Α' Συνεδρίου Μεσσηνιακών Σπουδών (Καλαμάτα, 2-4 Δεκ. 1977). Αθ. 1978 (περ. «Πελοποννησιακά», Παράρτημα 5), σσ. 129-134, πίν. ΙΑ'-ΙΒ'.

[439] Die Handschriftensammlung des Klosters Zavorda und die neuaufgefundene Photios-Handschrift. Στο: «Griechische Kodikologie und Textüberlieferung», hrg. von Dieter Harlfinger. Darmstadt 1980 (Wissenschaftliche Buchgesellschaft), σσ. 645-656 [ανατύπ. από τον αρ. 239].

[440] Ο Διονύσιος Σολωμός και η νεοελληνική κριτική. Στο: «Πρακτικά του Δ' Πανιονίου Συνεδρίου», τόμ. Α'. Κέρκυρα 1980, σσ. μη' - 4θ' [συζήτηση στρογγυλής τράπεζας: Λ. Πολίτης, Α. Σαχίνης, Μ. Vitti, Γ. Α. Αλιξανδράτος, συντονιστής Κ. Δαφνής].

[441] Nouveaux manuscrits grecs découverts au Mont Sinaï. Rapport préliminaire. «Scriptorium» 34 (1980-1981) 5-17, πίν. 1-9.

[442] Ιστορία της νεοελληνικής λογοτεχνίας. Γ' Έκδοση. Αθ. 1980 (Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης). 8ο, σσ. ις', 446 [γ' έκδ. με διορθώσεις και συμπληρώματα' φωτομηχανική ανατύπ. offset από τον αρ. 418: Νοέμβριος 1980].

[443] Δύο προσωπικές αναμνήσεις [για τον Άγγελο Τερζάκη]. «Νέα Εστία» 108, χριστουγεννιάτικο τεύχος αφιερωμένο στον Α. Τερζάκη (1980) 158-159.

1981

[444] Ανυπόστατη κατηγορία [ο τίτλος είναι της εφημερίδας]. «Καθημερινή», 13 Ιανουαρίου 1981 [επιστολή διαμαρτυρίας για τον χαρακτηρισμό, από επιστολογράφο στο φύλλο της 6 Ιαν. 1981, του Σ. Β. Κουγέα ως μεταξικού και δοσίλογου' μαζί δημοσιεύεται και επιστολή του Β. Σ. Κουγέα για το ίδιο θέμα].

[445] Η 28η Οκτωβρίου, έκφραση νεοελληνικού ήθους. Ομιλία του ακαδημαϊκού κ. Λίνου Πολίτη. «Πρακτικά της Ακαδημίας Αθηνών» 55 (1980) 287*-307* [και ανάτυπο: Πανηγυρική συνεδρία της 27ης Οκτωβρίου 1980, επί τη επετείω της 28ης Οκτωβρίου 1940].

[446] Νεώτερες απόψεις για τη γέννηση και τη δομή του δεκαπεντασύλλαβου. «Πρακτικά της Ακαδημίας Αθηνών» 56 (1981) 207-228 [και ανάτυπο: Έκτακτος συνεδρία της 19ης Μαΐου 1981. Επίσημος υποδοχή του ακαδημαϊκού κ. Λίνου Πολίτη. Χαιρετισμός του προέδρου κ. Ιωάννου Ν. Καρμίρη. Προσφωνήσεις του γενικού γραμματέως κ. Κωνστ. Τρυπάνη. Ομιλία του ακαδημαϊκού κ. Λίνου Πολίτη].

[447] Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης. Ιστορικό και Παλαιογραφικό Αρχείο. Μικροφωτογραφήσεις χειρογράφων και αρχείων, Β' 1978-1980. Αθ. 1981. 8ο μ., σσ. 60 [σσ. 9-11, Πρόλογος, αλλά και η όλη επιστάση του τεύχους].

[448] Α. Βρανούση, Θούρια του Ρήγα (τυπωμένα το 1798) και χειρόγραφα του Βηλαρά. «Πρακτικά της Ακαδημίας Αθηνών» 56 (1981) 299-312, και 4 πίνακες [παρουσίαση].

[449] [Άτιτλο]. Στο: «Αφιέρωμα στον Γιάννη Ρίτσο». Αθ. 1981, Εκδόσεις «Κέδρος», σσ. 121-122.

1982

[450] Η ταλαιπωρία των (άχρηστων) τόνων. Μονοτονικό ή παντονικό; «Καθημερινή», 7-8 Φεβρουαρίου 1982.

[451] Χαρ. Χαρίτος, Το Παρθεναγωγείο και τα «αθεικά» του Βόλου, Βόλος 1980 [βιβλιοκρισία, υπογρ. Α.Π.]. «Καθημερινή», 11 Φεβρουαρίου 1982.

[452] Ο Αναγνώστης Νικολάου από το Βαλτεσινικό και το ανέκδοτο κατάστιχό του (1785-1818). Στο: «Πρακτικά του Β' Διεθνούς Συνεδρίου Πελοποννησιακών Σπουδών» [Πάτρα, 25-31 Μαΐου 1980], τόμ. 3. Αθ. 1981-1982, σσ. 107-112.

[453] Πολυτελή ευαγγέλια αφιερώματα του ηγεμόνα της Βλαχίας Ματθαίου Μπασαράμπα. «Δελτίον της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας», περ. Δ', 10, Τόμος Α. Ξυγγόπουλου (1980-1981) 259-272, πίν. 67, 74.

[454] [Ο γραπτός λόγος πρέπει αυτόματα να μετατρέπεται σε προφορικό]. Το μονοτονικό και οι...διακρίσεις. Οι εγκλιτικές και προκλιτικές αντωνυμίες βασικό πρόβλημα του συστήματος [ο τίτλος είναι της εφημερίδας' αρχικός τίτλος: Η εφαρμογή του μονοτονικού]. «Καθημερινή», 12-13 Σεπτεμβρίου 1982.

Ο κατάλογος αυτός θα διευρυνθεί, ύστερα από τη δημοσίευση μικρότερων εργασιών του Πολίτη, που βρίσκονται υπό εκτύπωση (ανακοινώσεις, συνεργασίες σε περιοδικά και λευκώματα, κ.ά.). Επίσης, η εργογραφία Πολίτη θα πλουτιστεί, σύντομα ελπίζουμε, με τα εξής μεγαλύτερα έργα, που, κατά τη στιγμή του θανάτου του, βρίσκονταν στο τυπογραφείο, ή στο τελευταίο στάδιο της προετοιμασίας:

Συμπληρωματικός Κατάλογος Χειρογράφων της Εθνικής Βιβλιοθήκης (σε συνεργασία με την κόρη του, Μ. Πολίτη-Σακελλαριάδη, τόμοι 2, ο πρώτος τυπώνεται).

Πλήρης Κατάλογος Χειρογράφων Ελληνικών Συλλογών (ως ανάπτυξη και συμπλήρωση της «Συνοπτικής αναγραφής χειρογράφων ελληνικών συλλογών», αρ. 395 του καταλόγου του Αφιερώματος).

Σχολιασμένη Έκδοση των Επιστολών του Σολωμού (ως 3ος τόμος των «Απάντων Διονυσίου Σολωμού», αρ. 69, 126, 218 του καταλόγου του Αφιερώματος· πρβ. εκεί και αρ. 47, 78, 148, 178 κ.ά.).

Σε λιγότερο προχωρημένο στάδιο βρισκόταν, αντίθετα, η Φιλολογική Έκδοση των Αυτογράφων του Σολωμού (που είχε σχεδιαστεί να κυκλοφορήσει ως 3ος τόμος των «Αυτογράφων Έργων Διονυσίου Σολωμού», αρ. 258 του καταλόγου του Αφιερώματος).

Πρέπει να προσθέσουμε, εδώ, τη μέριμνα των τελευταίων του χρόνων για τη συμπλήρωση της οκτάτομης «Ποιητικής Ανθολογίας» του με δύο ακόμη τόμους, έναν για το δημοτικό τραγούδι (την ετοιμασία του οποίου είχε αναθέσει στη Χρ. Χατζητάκη-Καψωμένου) και έναν για τη μεταπολεμική ποίηση (την ετοιμασία του οποίου είχε αναθέσει στον Γ. Κεχαγιόγλου). Επίσης, την προσπάθειά του για τη σύνταξη και έκδοση του αποδελτιωμένου από παλαιότερα υλικού ενός Ερμηνευτικού Λεξικού της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας (την ετοιμασία του οποίου είχε αναθέσει στην Ε. Παχίνη-Τσαντσάνογλου και στη Μ. Βερτσώνη-Κοκόλη).

Οι τομείς που καλύπτονται στα δημοσιεύματα του Πολίτη είναι και οι βασικοί τομείς των ερευνητικών του ενδιαφερόντων και της επιστημονικής, εκπαιδευτικής και κοινωνικής προσφοράς του: θέματα παιδείας, διδασκαλίας και γλώσσας (από το πρώτο δημοσίευμα, του 1925, ως το τελευταίο, του 1982), νεοελληνικής μετρικής (από το 1926), νεοελληνικής φιλολογίας και βιβλιογραφίας (από το 1929), παλαιογραφίας και κωδικολογίας (από το 1930), αρχαιολογίας (από το 1936). Παράλληλα, σημαντικό μέρος των δημοσιογραφικών του κειμένων (επιστολές, ανταποκρίσεις, κριτικές κτλ.) δείχνουν τα ζωηρά ως το τέλος της ζωής του καλλιτεχνικά, πολιτιστικά και κοινωνικά ενδιαφέροντά του.

Από τα αυτοτελή δημοσιεύματά του ως το 1978, ορθά έχει επισημανθεί η ιδιαίτερη βαρύτητα μιας σειράς έργων-σταθμών στις επιστήμες της νεοελληνικής φιλολογίας και παλαιογραφίας· αρκεί να παραθέσουμε, και εδώ, την ιδιαίτερη μνεία του Αφιερώματος:

Σολωμού, «Η γυναίκα της Ζάκυνθος», 1944.

Θέματα της λογοτεχνίας μας (Α'), 1947 (1925-1946), 1976 (1925-1949).

Άπαντα Σολωμού, τόμοι 2 και Παράρτημα, 1948-1960 (31979).

Εισαγωγή στον «Ερωτόκριτο», 1952 (31976).

Ο Σολωμός στα γράμματά του, 1956.

Γύρω στο Σολωμό, 1958 (1938-1958).

Αυτόγραφα έργα Σολωμού, τόμοι 2, 1964.

Χορτάση, «Κατσούρμπος», 1964.

Ποιητική ανθολογία, τόμοι 7, 1964-1967 (²1975-1977, τόμοι 8).
 Συνοπτική ιστορία της νέας ελληνικής λογοτεχνίας, 1968 (³1977).
 Μετρικά, 1972 (1943-1961).

A History of Modern Greek Literature, 1973.

Συμπληρωματικοί κατάλογοι χειρογράφων Αγίου Όρους, 1973 (με Μ. Ι. Μανούσακα).

Paléographie et littérature byzantine et néo-grecque, 1975 (1930-1973).

Θέματα της λογοτεχνίας μας (Β'), 1976 (1937-1970).

Συνοπτική αναγραφή χειρογράφων ελληνικών συλλογών, 1976.

Ιστορία της νέας ελληνικής λογοτεχνίας, 1978 [³1980].

Στην παράθεση αυτή θα πάρουν θέση, ασφαλώς, και οι μεγάλες υπό δημοσίευση εργασίες του. Επίσης, ίσως αξίζει να συμπεριληφθούν εδώ και άλλες μείζονες εργασίες του, όπως η αρχαιολογική «Χαλκή υδρία εξ Ερετρίας» (1936), η επιμέλεια της δίτομης έκδοσης «Φώτου Πολίτη, Εκλογή από το έργο του. Είκοσι χρόνια κριτικής» (1938) και της δίτομης έκδοσης των «Απομνημονευμάτων» του Μακρυγιάννη (1946-1947), η πολυγραφημένη «Ερμηνεία της 'Ασάλευτης Ζωής' του Κ. Παλαμά» (1959), η έκδοση του «Βαρδιάνου στα σπόρκα» του Παπαδιαμάντη (1969) και η επιμέλεια της έκδοσης των «Αυτοβιογραφικών σελίδων» του Μ. Τριανταφυλλίδη (1979).

Μένει να συνοψίσουμε, όσο είναι δυνατό, την κύρια προσφορά του Λίνου Πολίτη.

Η αρχή της τελευταίας παραγράφου του εισαγωγικού σημειώματος στο *Αφιέρωμα* εξακολουθεί, ουσιαστικά, να ισχύει και σήμερα. Ο Πολίτης παραμένει «κορυφαίος παλαιογράφος, ο καλύτερος νεώτερος εκδότης του Σολωμού, ένας από τους σημαντικότερους εκδότες και ερευνητές της κρητικής ποίησης, και ένας από τους πιο στέρεους και ευαίσθητους ιστορικούς της λογοτεχνίας μας...».

Την αποτίμηση αυτή, που περιέχεται σε έναν αφιερωματικό τόμο μαθητών και συνεργατών, την ακολούθησαν και άλλα σημάδια βαθιάς εκτίμησης του έργου του θαλαρού δασκάλου, στη μορφή και στην ψυχή του οποίου τα γερατειά ποτέ «δεν είχαν μέρος», ούτε και στο κατώφλι των μακαριστών 77 του χρόνων. Η εκλογή του στην Ακαδημία, οι όλο και πυκνότερες εκδηλώσεις τιμής απέναντί του, τους τελευταίους μήνες της ζωής του, δείχνουν το δικαιωματικό πέρασμά του στην πανεθνική αναγνώριση.

Δεν χρειάζεται, λοιπόν, παρά να επικυρώσουμε αυτό τον στέφανο μιας χριστιανικής, ανεπαίσχυντης και ειρηνικής ζωής, τονίζοντας για άλλη μια φορά ορισμένες όψεις του έργου και της προσωπικότητάς του:

Ο Πολίτης μετέτρεψε τη νεοελληνική φιλολογία σε πραγματική επιστήμη, χρησιμοποιώντας με στοχαστική σοφία τις γνώσεις του στους κλάδους της κλασικής και βυζαντινής φιλολογίας, της συγκριτικής γραμματολογίας και των φιλολογιών των νεότερων ευρωπαϊκών γλωσσών. Η γλωσσομάθεια (ήξερε και χειριζόταν τη γερμανική, τη γαλλική, την αγγλική και την ιταλική) και η πείρα του τον οδηγούσαν συχνά να τονίζει ότι οι σύγχρονοι νεοελληνιστές χρειάζεται να διαθέτουν ένα «ελάχιστο» πέντε διεθνών γλωσσών (στις τέσσερις, που γνώριζε καλά, πρόσθετε και τη ρωσική). Πρωτοστάτησε στην ανάπτυξη των νεοελληνικών σπουδών τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό, δημιουργώντας πάμπολλους μαθητές, βοηθώντας συνομήλικους και νεότερους του ερευνητές να στερεώσουν τα ακαδημαϊκά τους προσόντα, ενισχύοντας, με διάφορους τρόπους, τους νεοελληνιστές σε όλο τον κόσμο και μετέχοντας στην οργάνωση επιστημονικών και μορφωτικών εκδηλώσεων και προγραμμάτων.

Συνέλαβε, ορθότατα, την ανάγκη της πανεπιστημιακής ανάπτυξης της νεοελληνικής φιλολογίας, προωθώντας τη δημιουργία, στη Φιλοσοφική Σχολή Θεσσαλονίκης, Τμήματος Μέσων και Νεότερων Ελληνικών Σπουδών (1965 κ.ε.), που άρχισε από το δεύτερο έτος των φοιτητικών σπουδών, τονώνοντας ποσοτικά και ποιοτικά το περιεχόμενο των μαθημάτων της νεοελληνικής φιλολογίας, φροντίζοντας για την ίδρυση νέων εδρών και θέσεων διδακτικού προσωπικού και ελκύοντας κοντά του σημαντικούς διαδόχους, τόσο στον τομέα της γλώσσας όσο και στον τομέα της νεότερης φάσης της λογοτεχνίας μας. Έδειξε σύνεση στην επιλογή των συνεργατών του (όσο και άτεγκτη αυστηρότητα απέναντι σε κάθε φαυλότητα), αφοσίωση στην ενίσχυση των μαθητών του, αγάπη και ενδιαφέρον για την επιστημονική τους πρόοδο, ετοιμότητα και προθυμία στην ερευνητική τους παρακολούθηση, ασίγηστη ανησυχία για πρακτικά και οικονομικά τους προβλήματα.

Υπέδειξε εύστοχα το αρμόδιο ερευνητικό πλάτος της επιστήμης της νεοελληνικής φιλολογίας, συμπεριλαμβάνοντας στα ενδιαφέροντά του τη δημόδη υστεροβυζαντινή/πρωτονεοελληνική λογοτεχνία και επισημαίνοντας την ανάγκη ισόρροπης μελέτης όλων των περιόδων της γραμματείας μας, από τις παλαιότερες ως τις πιο πρόσφατες. Προσπάθησε να διαμορφώσει ή να αξιοποιήσει επιστημονικούς τρόπους προσέγγισης των λογοτεχνικών κειμένων, τονίζοντας ιδιαίτερα την αξία της «φιλολογικής ερμηνείας» και ευαισθητοποιώντας προς ανάλογες κατευθύνσεις πολλούς μαθητές του, κλασικούς και νεοελληνιστές φιλόλογους. Έδωσε μεγαλύτερη έμφαση στη μελέτη των αξιόλογων από αισθητική άποψη λογοτεχνικών έργων, δίνοντάς τους το προβάδισμα απέναντι στην υπόλοιπη νεοελληνική γραμματειακή ύλη, αποφεύγοντας την ισοπεδωτική εξομοίωσή τους με αυτήν και συμβάλλοντας στην προβολή και αξιοποίηση των καλύτερων στιγμών της παλαιότερης και νεότερης λογοτεχνίας μας.

Εγκαινίασε την επαφή της πανεπιστημιακής διδασκαλίας με τους ζων-

τανούς δημιουργούς, διδάσκοντας ή προβάλλοντας το έργο νεότερων συγγραφέων τόσο μέσω του Πανεπιστημίου όσο και μέσω της «Τέχνης». Μπορούμε να θυμηθούμε εδώ την αναγόρευση, με δική του πρωτοβουλία, του Σεφέρη σε επίτιμο διδάκτορα της Φιλοσοφικής Σχολής, γεγονός που σφράγισε και τον προσανατολισμό της πανεπιστημιακής έρευνας, διδασκαλίας και κριτικής προς το έργο σύγχρονων λογοτεχνών. Αξιοποίησε την απaráμιλλη αισθητική παιδεία του (κυρίως στους τομείς των εικαστικών τεχνών, της μουσικής και του θεάτρου) τόσο στις επιστημονικές του μελέτες της μετρικής και της νεοελληνικής φιλολογίας, όσο και στην υπόλοιπη πολιτιστική του δραστηριότητα. Τα καλλιτεχνικά του ενδιαφέροντα, που ήταν παράλληλα με εκείνα των αδελφών του, του Φώτου και του Γιώργου Πολίτη, τα συνδύασε με την έρευνα και με την κοινωνική δράση και τα διοχέτευσε στα παιδιά του, αλλά και σε μια μεγάλη χορεία φίλων, συνεργατών και μαθητών.

Προσπάθησε, με επιτυχία, να διαμορφώσει ένα βατό, ανεπιτήδευτο, διαυγές, λιτό, αλλά και πυκνό προφορικό και γραπτό ύφος λόγου, που συνεχίζει να είναι πρότυπο σύγχρονης νεοελληνικής γλώσσας, εύκαμπτης και ικανής για κάθε επιστημονική χρήση. Ισορρόπησε το βάρος των ειδικών και αυστηρά επιστημονικών δημοσιευμάτων του με ένα πλήθος απλούστερα συνταγμένων και συχνά εκλαϊκευτικών εργασιών, με στόχο την πρόσβαση στο ευρύτερο κοινό, και την καλλιέργειά του. Στο πλαίσιο αυτό εντάσσεται η μακρόχρονη δημοσιογραφική (επιφυλλιδιογραφική και επιστολογραφική) θητεία του (κυρίως στον αθηναϊκό ημερήσιο τύπο), καθώς και η διαμόρφωση ενός ανώτερης ποιότητας περιοδικού-σχολιαστή της πνευματικής και καλλιτεχνικής επικαιρότητας, της *Τέχνης στη Θεσσαλονίκη*.

Συνέβαλε, με όλες αυτές τις δραστηριότητες, το κύρος και τις γνωριμίες του, αλλά και με τη μακρά παρουσία του στην καλλιτεχνική εταιρεία «Τέχνη», στην άνοδο του πολιτιστικού επιπέδου της Βορείου Ελλάδος, στην καταπολέμηση του στείου απομονωτισμού και επαρχιωτισμού, στη γόνιμη σύνδεση του μακεδονικού χώρου και των δημιουργών του με τις καλλιτεχνικές και πνευματικές αναζητήσεις της υπόλοιπης Ελλάδας και του εξωτερικού. Η επικείμενη έκδοση του Λευκώματος για τα τριάντα χρόνια της «Τέχνης» θα δώσει μια ανάγλυφη εικόνα της ανεκτίμητης αυτής προσφοράς του.

Έδωσε, με την παραμονή του στη Θεσσαλονίκη σε καιρούς δύσκολους, παράδειγμα σταθερότητας, ηθικής δύναμης και θάρρους. Η καθημερινή του παρουσία στους χώρους δουλειάς του Πανεπιστημίου και ύστερα από την παραίτησή του, η πρωτοβουλία του στην οργάνωση σεμιναρίων και ερευνητικών προγραμμάτων, όπου συμμετείχαν μαθητές και συνάδελφοί του, η δραστηριότητά του στα *Ελληνικά* και στην «Τέχνη», σχημάτιζαν μια βάση στο αυχμηρό και αποθαρρυντικό τοπίο των χρόνων 1969-1974.

Κράτησε, ως το τέλος της ζωής του, ζωντανή τη θερμή σχέση και επαφή

του με το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο, με τους άλλους επιστημονικούς φορείς της Θεσσαλονίκης, με την «Τέχνη», με τους μαθητές και φίλους του. Είχε το σπάνιο προσόν να διατηρεί την επαφή αυτή σε αμείωτη ένταση, με τις επισκέψεις, την τακτική αλληλογραφία, τα δώρα και τα άλλα σημάδια της προσοχής, της φιλίας και της αγάπης του. Πριν εγκατασταθεί οριστικά στην Αθήνα, δώρισε σε μαθητές του πολλά βιβλία, και με τη διαθήκη του κληροδότησε τη μεγάλη βιβλιοθήκη του όχι μόνο στα παιδιά του, αλλά και στο Σπουδαστήριο της Νεότερης Ελληνικής Φιλολογίας και στην «Τέχνη».

Όλοι όσοι γνώρισαν από κοντά τον Λίνο Πολίτη θα κρατούν πάντοτε στην καρδιά τους την ανάμνηση της κομψής και ευγενικής μορφής του, της απλότητας, της ευφρόσυνης αυστηρότητας και του λεπταίσθητου χιούμορ του, της εργατικής και ακατάβλητης κράσης του, και του χρηστού και φιλελεύθερου ήθους του· ιδιαίτερα όσοι τον έζησαν στα χρόνια που αφιέρωσε στη Θεσσαλονίκη και στον κόσμο της, όσοι τον θαύμασαν και τον χάρηκαν ως αγαθό δαίμονα του τόπου και των ανθρώπων που εκείνος υιοθέτησε με αφοσίωση και αγάπη.

Θεσσαλονίκη, Πανεπιστήμιο

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ